

“12 Mart İstiklal Marşı'nın Kabûlünü ve Mehmet Akif Ersoy'u Anma Günü” İle İlgili Konferans

(12 Mart 2012)

T.C.

Besni Kaymakamlığı

Besni Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi Müdürlüğü

Besni/ADİYAMAN

Saat:13.00-13.45

İstiklâl Marşı ve Mehmet Âkif Ersoy'un Şahsiyetinin Şiire Yansıması

Mustafa KARABULUT*

Sayın Müdürüm, sayın meslektaşlarım ve sevgili öğrenciler,

Bugün, 12 Mart, “İstiklal Marşı'nın kabûlünü ve Mehmet Akif Ersoy'u Anma günü” Bu vesileyle, İstiklal Marşımızın yazarı, Milli Şairimiz, mütefekkir Mehmet Akif Ersoy'u saygı ve rahmetle anıyoruz.

1. Giriş

Mehmet Âkif Ersoy, 1873 yılında İstanbul'un Fatih ilçesinin Sarıgözel semtinde doğmuştur. Babası, İpekli Mehmet Tahir Efendi, annesi Emine Şerife Hanım'dır. İlk ve Orta öğrenimini Fatih Rüşdiyesi ile Mekteb-i Mülkiye İdadisi'nde tamamladıktan sonra, dört yıllık Halkalı Ziraat ve Baytar (Veteriner) Mektebine girer ve Baytarlık bölümünden birincilikle mezun olur (1893). Ziraat Nezareti, Umur-i Baytariye Müdür Yardımcılığı yapar. Görevi gereği, Rumeli Arnavutluk, Anadolu, Arabistan'da (Necid) dolaşır. Eşref Edip'le birlikte Sırat-ı Müstakim, Sebülreşad dergilerini çıkarır. Harbiye Nezareti adına Almanya'ya (Berlin) gönderilir. Arapça, Farsça ve Fransızca'yı çok iyi bilen Akif, Darülfünun Edebiyat-ı Umumiye Müderrisliği (Profesörlüğü) yapar.¹

Mehmet Akif Ersoy Türk şair, düşünür, veteriner, öğretmen, vaiz, hafız, Kur'an mütercimi, milletvekili, şair, Türkiye Cumhuriyeti'nin milli marşı olan İstiklal Marşı'nın güftekarıdır. "Vatan şairi" ve "Milli Şair", "İslam Şairi" unvanları ile anılır. *Çanakkale Destanı* ve *Bülbül* en önemli eserlerindedir. Mehmet Âkif, Akif, “- İstiklal Marşı benim değil, milletimindir”, diyerek İstiklal Marşı dışındaki şiirlerini “Safahat” adlı tek eserinde toplamıştır. Milli Şair, toplumun kurtuluşunun yolunun ahlaklı ve faziletli gençler yetiştirmekte geçtiğini belirtir. Yeni kuşaklar Mehmet Âkif'i çok kere bir yönüyle tanımaktadırlar: İstiklal Marşı şairi Mehmet Âkif. Hâlbuki o, yeni kuşaklar tarafından örnek alınması gereken farklı özelliklere sahip zirve bir insandır.

Millî marşımızda yer alan yukarıdaki mısralar, bir milletin bağımsızlık, özgürlük ve kendine güven duygusunun ifadesidir. Mehmet Âkif, sözü ve eylemi birbiri ile tam uyum

* Yrd. Doç. Dr., Adıyaman Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Adıyaman. E-posta: mkarabulut@posta.adiyaman.edu.tr

¹ İsmail Yakıt, Mehmet Akif ve Tıp Etiği, I. Uluslararası Mehmet Akif Sempozyumu, s.439.

sağlayan ve buna aykırı davranışları asla affetmeyen nadir, örnek insanlardan biridir. Mehmet Âkif, idealindeki gençliği “Âsım’ın Nesli” olarak niteler. Âsım, Mehmet Âkif’in ana hatlarını ayrıntılı biçimde çizdiği ideal bir gençlik simgesidir. Asım, vatanını, milletini, değerlerini ve tarihini seven, haksızlığa tahammülü olmayan, haykıran bir gençtir. Bütün özelliklerini Türk-İslam sentezinden almış olan Asım, kendi çıkarları için değil, ülkesi, milleti, toplumun yararı için çalışır. Âsım, Müslüman Türk gençliğini temsil eden bir semboldür. Ülkesini işgal etmek isteyenlere karşı aklıyla, gücüyle mücadele eder ve kazanır. Bunun en canlı örneği Çanakkale Savaşı’dır. Çanakkale’de yedi düvele karşı mücadele vermiştir, yılmamıştır ve başarmıştır.

*“Âsım’ın nesli... diyordum ya... nesilmiş gerçek;
İşte çiğnetmedi namusunu, çiğnetmeyecek.”*

Türk milleti 20. Yüzyılın ilk çeyreğinde büyük felaketler ve yıkımlarla karşı karşıya kalmıştır. 8 Ekim 1912’de başlayan Balkan Harbi, büyük bir felakete dönüşür. Bu öyle bir felakettir ki Balkan Türkleri ve Müslümanlarına olmadık işkenceler, zulümler yapılmakta, Bulgar, Yunan ve Sırp çeteleri, Osmanlı Türklerini ve Müslümanları Balkanlardan sürebilmek için akla gelebilecek her türlü çirkinlikleri yapmaktadır. Bu durum Âkif’in ruhunda derin yaralar açar. Bu katliamlara rağmen yaşanan siyasi çekişmeler de Âkif’i derinden üzer.

Balkan felaketinin üzerinden çok geçmeden I. Dünya Savaşı başlar. Osmanlı İmparatorluğu için bu savaş bir dizi felaketin başlangıcı olur. Osmanlı, adeta sürüklendiği bu savaş yüzünden kendisini yıkılışa kadar götürecektir. İşte tam bu sırada Çanakkale Savaşları patlak verir. Akif’in aklı, yüreği hep bu savaştadır. Akif, “*Bütün dünya toplanıp hücum etse, yine Çanakkale sükût etmez, düşmez!*” diyerek kurtuluşa olan inancını ve ümidini dile getirir.

Vatanın karış karış işgal edildiği bir dönemde Âkif, geleceğe Âsım’la bakmakta, onunla teselli bulmakta, Âsım’ın iradesi ile ülkenin kurtulacağına inanmaktadır. Çünkü ülkenin geleceği iyi yetişmiş kuşaklarla mümkündür. Mehmet Akif Ersoy, Türk milletinin bir ferdi olmaktan her zaman gurur duymuş, şan ve şerefle dolu Türk tarihine hayran olmuştur. Bunu da eserlerinde yansıtmıştır. Amacı, yurdunu, milletini seven ve yeri geldiğinde uğruna ölebilen karakterde insanlar yetişmesini sağlamaktır. Bunu şu dizelerle dile getirmektedir.

*Sahipsiz olan memleketin batması haktır
Sen sahip olursan bu vatan batmayacaktır*

Akif’e göre bilim ve sanatta ilerlemenin, çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmanın yolu bilinçli ve sistemli çalışmaktan geçmektedir. Çünkü milletin varlığındaki devamlılık ancak çalışmayla sağlanabilmektedir. Milli Şair, Batı karşısında her alanda güçlü bir Türkiye’yi hayal etmiş ve gelişmiş Türkiye’nin diğer gelişmekte olan ülkelere örnek olması, öncülük etmesi gerektiğini vurgulamış ve ömrü boyunca bu yolda çalışmıştır.

Mehmet Âkif, çözümde görev alan, çözüm üreten mütefekkir-şairdir. Duydukları, gördükleri kısaca yaşadıkları karşısında kayıtsız kalmamıştır.

*“Hayâl ile yoktur benim alışverişim...
İnan ki her ne demişsem, görüp de söylemişim.
Şudur cihanda benim en beğendiğim meslek :
Sözün odun gibi olsun, hakikat olsun tek”*

Birinci Dünya Savaşı'ndan Mondros Mütarekesi'nin imzalanması ile son Müslüman Türk devleti olan Osmanlı Devleti'nin parçalanması hedeflenir ve Sevr antlaşması zorla imzalatılarak Anadolu da işgal edilmek istenir. Bu durumu kabul etmeyip isyan eden şairlerimizin başında gelen Mehmet Akif, halkı aydınlatmak ve Milli Mücadele konusunda bilinçlendirmek için ilk önce Balıkesir Zağnos Paşa Camisi'nde 23 Ocak 1920 Cuma günü bir vaaz verir.² Burada Zağnos Paşa Camii'nde Cuma namazından sonra va'az kürsüsüne çıkarak halka hitap eder: "Ey Müslüman!" sözüyle konuşmasına başlayan Âkif, önce:

*"Cihan alt üst olurken seyre baktın, öyle durdun da,
Bugün bir serserisin, derbedersin kendi yurdunda!"*

dizesiyle başlayan şiirini okur. Bundan sonra Batı'nın neden bilim ve teknolojiye bizden ileride olduğunu anlatır. Mehmet Âkif, geri kalmamak için bizim de bir araya gelip çalışmamız gerektiğini ifade eder. Milli Şair, daha sonra sözü Milli Mücadele'ye getirerek, vatanın ve milletin haysiyeti, istiklali, mutluluğu için yapılması gerekenleri anlatır. Ankara'da hemen faaliyete geçerek 30 Nisan Cuma günü Hacı Bayram Camisi'nde kürsüye çıkarak halka hitap etmiş, İstiklal Savaşı'na da Burdur mebusu olarak katılmıştır.³

Mehmet Akif'in, İstiklal Savaşı yıllarındaki hizmetleri arasında Kastamonu ve civarında yaptığı faaliyetlerin ayrı bir yeri vardır. İstanbul'dan Anadolu'ya gemiyle gönderilen silahların ilk durak yeri İnebolu limanıdır. İnebolu limanından alınan silahlar, kağnılarla, at arabalarıyla, atların ve eşeklerin sırtında Kastamonu'ya gelir, oradan Ilgaz dağları aşılarak bin bir güçlkle Çankırı'ya ulaşırdı. Çankırı'da büyük kışlada toplanan bu cephaneler, Çankırlılar tarafından aynı vasıtalarla Kalecik üzerinden Ankara'ya ulaştırılırdı. Silah sevkiyatının yapıldığı bu yol tarihe 'İstiklal Yolu' olarak geçmiştir.⁴ "İnebolu, Kastamonu ve Çankırı yolunun İstiklal savaşındaki önemi düşünülürse Akif'in bu bölgedeki halk üzerinde bilhassa durmasının sebebi anlaşılır. Bu yolun kapanması halinde Ankara'ya ikmal yapılması imkânsız olurdu."⁵ Mehmet Akif, bu 'İstiklal Yolu'nun en önde giden öncülerindedir.

"Milli şairimiz Mehmet Akif, 15 Ekim 1920 Cuma günü Çankırı'nın en büyük camisi olan ve halk arasında Büyük cami olarak bilinen, Kanuni Sultan Süleyman'ın yaptırdığı Ulu camiinde bir vaaz vermiştir. Mehmet Akif, ibadetten önce hürriyetin geldiğini ve hürriyet olmadan yapılan ibadetlerin kabul olmayacağını, kâfirin işgali altında olan halifenin de esir olduğu dolayısıyla gerçek halife olamayacağını, Yunanlılara ve kâfirlere karşı cihad bayrağını açan Mustafa Kemal etrafında toplanmak gerektiğini ısrarla vurgulamıştır."⁶ Vatan Şairi Akif'in, 19 Kasım 1920 Cuma günü Kastamonu Nasrullah Camii Kürsüsü'nde yapmış olduğu konuşması, Milli Mücadele ruhunu ateşleyen vaaz olarak tarihe geçmiştir.⁷ Mehmet Âkif, burada toplanan halka defalarca hitap ederek, savaşın gerçek sebeplerini ve dünyanın içinde

² İbrahim Akyol, Mehmet Akif Ersoy'un Milli Mücadele Yıllarında Çankırı'ya Gelişi ve Çankırı Vaazı, , I. Uluslararası Mehmet Akif Sempozyumu, s.410.

³ M. Ertuğrul Düzdağ, "Mehmet Akif Ersoy Hayatı ve Eserleri" Bilimin ve Aklın Aydınlığında Eğitim dergisi, Mart-2006, s.11

⁴ Geniş bilgi için bakınız: Mustafa Yeşilay, Milli Mücadele Yıllarında Çankırı, Gazi Üniv. Sos. Bil. Ens. Basılmamış Doktora Tezi, Ankara-2000, 229 s.

⁵ M. Akif Ersoy, Safahat, Haz. M. Ertuğrul Düzdağ, İstanbul-1988, s. LVIII

⁶ İbrahim Akyol, agm., s.410.

⁷ Mehmet Albayrak, Mehmet Âkif'in Kastamonu Mitingi

http://www.ekipgazetesi.com/kose_yazisi.asp?id=15021 (Erişim tarihi:08.03.2012)

bulunduğu siyasi durumu açıklar ve Müslümanları, milletimizi tehdit eden tehlikelerin asıl kaynaklarını anlatır.

Mehmet Akif'in buradaki konuşmasına kısaca bakalım:

“Ey Müslümanlar, sizden olmayan ve size yabancı kimseleri dost kabul etmeyiniz. Dost bildikleriniz, sizlere karşı zarar vermekten, aranızda fitne, fesat sokmaktan hiçbir vakit geri durmaz, ellerinden gelen fenalıkların hiçbirini sizden esirgemezler. Sizin sıkıntıya, musibete, felâkete uğramanızı isterler. Bunların yürekleri ve sinelerinde gizlemekte oldukları kinler, garazlar, husumetler, düşmanlıklarından çok büyük çok şiddetlidir. Bizler size her biri aynı hikmet, safi ibret olan Allah'ın ayetlerini açık bir suretle bildiriyoruz.

Ey Müslümanlar, bir kısım halkın ve aydının düşüncelerinin aksine düşmanlarımızın bizden istediği, herhangi bir vilâyet veya sancak değil, doğrudan doğruya başımız, boynumuz, hayatımız saltanatımız, devletimiz, dinimiz ve imanımızdır.

Gözünüzü açınız, iyice bilmiş olunuz ki artık dinimizi, imanımızı, ırzımızı, namusumuzu, çoluk- çocuğumuzu barındırabilmek için arkamızda hiçbir yer kalmamıştır. Şayet düşmanların hilelerine, yalanlarına kapılarak birbirimizle kavga etmek, birbirimizin kanını içmekte bir müddet daha devam edersek, maazallah bu son Müslüman hükümeti de ayaklar altında çiğnenip gidecektir...

Mehmet Akif, kendi derdiyle değil, milletin derdiyle, ıstırapıyla mustarip yaşar, milletin maddi manevi dünyası yıkılırken, o hiç gülmez, gülemez ve hep ömrü boyunca: *“İrzimizdir çiğnenen, evlâdımızdır doğranan! / Hey, sıkılmaz ağlamazsan, bâri gülmekten utan!”* der.

Akif, birinci Meclis'te Burdur Milletvekiliği yapar (1920-1923). Daha sonra Mısırlı Prens Abbas Halim Paşa'nın davetiyle Mısır'a gider, Hilvan'a yerleşir. 1926'da Mısır'da Edebiyat Fakültesi'nde Türkçe Profesörlüğü yapar. Mısır'da iken, siroza yakalanır. Bir süre, hava değişimi için Lübnan'a gider. 1936 da Antakya'ya gelir, fakat tekrar Mısır'a döner. Mısır'dan da Türkiye'ye döndüğünde ağır hastadır. İstanbul'da tedâvi görür, hastaneye yatar ama hastalığı geçmez. 27 Aralık 1936 Pazar günü akşamı vefat eder. Ertesi gün Edirnekapı Şehitliği'ne defnedilir. İstiklal Marşımızın şairi olan Akif, bütün şiirlerini, Safahat adını verdiği bir kitapta toplamıştır.

2. Mehmet Akif Ersoy'un Şahsiyeti ve İstiklal Marşı

Mehmet Âkif Ersoy'un hayatına ve eserlerine baktığımızda, onun kelimenin tam anlamıyla bir “şahsiyet” olarak karşımıza çıktığını görürüz. Hayat hikâyesi, eserleri ve onu yakından tanıyan arkadaşlarının hakkında yazdıklarından yola çıkarak bu şahsiyetin hangi kaynaklardan beslendiğini, zamanla nasıl oluştuğunu, eserlerine ve gündelik hayata ne oranda yansıdığını açıklıkla görmek mümkündür.”⁸ Buna göre onun şahsiyetinin üç kaynaktan beslendiğini söyleyebiliriz⁹: 1. Kur'anlı ev, 2. Pehlivanlı mahalle, 3. Deneysel bilimli okul.

⁸ Recep Duymaz, Mehmet Âkif Ersoy'un Şahsiyetinin Kaynakları, Bilimin ve Aklın Aydınlığında Eğitim dergisi, Yıl:7, Sayı:73, Mart 2006, s.26.

⁹ Bu tasnif Mithat Cemal Kuntay'a ait bir adlandırmadır. Bkz. Mithat Cemal Kuntay, Mehmet Âkif Ersoy, Hayatı-Seciyesi,-Sanatı, Ankara, 1986, s.157.

Mehmet Âkif Ersoy'un İstanbul'un Fatih semtinde bulunan bir evde dünyaya geldi. Bu eve birçok çevre "Kur'anlı ev" demiştir. Bu evde yaşanan İslami hayat Akif'in hayatına, kişiliğine ve sanatına yansımıştır. Milli Şair şöyle der:

"İlk din terbiyemi, ev, mahalle, ilk mektep ve rüştiye tahsilinde aldığım telkinler vermiştir. Bilhassa evin bu husustaki etkisi büyüktür. Annem çok ibadet eden ve günahlardan kaçınan bir hanımdı; babam da öyle (...). İbadetin vecdini, zevkini, heyecanını tatmışlardı".

Çocukluğunu bu "Kur'anlı ev"nin manevi havasında yaşayan Mehmet Âkif'in Kur'an-ı Kerim'e ilgisi, onu ezberlemeye, daha sonra da Türkçe'ye çevirmeye kadar ilerler. "Daha da önemlisi bu kitap, onun şahsiyetine ve sanatına yön veren tükenmez kaynaklardan biri olacaktır. Henüz yirmi iki yaşındayken yayımladığı ilk şiirinin "Kur'an'a Hitap" olduğunu biliyoruz."¹⁰

Mehmet Âkif Ersoy'un çocukluğunu ve ilk gençlik yıllarını geçirdiği mekan, "pehlivanlı mahalle" olarak da bilinir. O, daha öğrencilik yıllarında iken yüzmek, atlamak, taş atmak, koşmak ve güreşe merak salar. "Bu sporların arasında onun en çok ilgilendiği, şüphesiz 'pehlivanlık'tır. Ona pehlivanlığı mahallelerinde bulunan Kıyıcı Osman Pehlivan sevdirmiştir. Mehmet Âkif, pehlivanlığa sadece bir spor değil, 'bünyenin fazileti' olarak bakıyordu. Ona göre pehlivanlar 'içki bilmez' ve 'fuhuş tanımaz' temiz insanlardı. Gençliğinde onu zararlı alışkanlıklara kapılmaktan 'Kur'anlı ev' ile 'pehlivanlı mahalle' kurtarmıştır. Başta pehlivanlık olmak üzere ilgilendiği sporlar, Mehmet Âkif'in bünye bakımından 'sağlam', ahlak bakımından 'iyi' ve irade bakımından 'kararlı' bir şahsiyet olarak yetişmesini kolaylaştırmıştır."¹¹

Mehmet Âkif Ersoy'un hayatında bilimsel eğitim kurumlarının önemli yeri vardır. O, bir taraftan dini ilimleri öğrenirken, diğer taraftan müspet ilimlerde de kendisini geliştirmeyi hedefler. Dini ilimleri öğrenmesinde babasının büyük rolü vardır. Bu hususta Akif, "Ne öğrendiysem babamdan öğrendim." der. Dini bilgilerle donatılmış olan Akif, müspet ilimlerde de oldukça ileri seviyededir. "Âkif, öğrenim hayatından bahsederken Fatih Merkez Ortaokulu'ndaki Türkçe öğretmeni Hoca Kadri'yi özellikle belirtir. Abdülhamit döneminin (1876 – 1908) "hürriyetçi şahsiyetlerinden biri" olan bu zat, Mehmet Âkif'in şahsiyetini yoğuran önemli öğretmenlerinden biridir. Bunu, 'Bu zat, lisan itibarıyla üzerimde çok etkileyici oldu...' cümlesiyle bizzat kendisi açıklar."¹²

Önce, Siyasal Bilgiler Okulu'na devam eden Akif, babası ölünce, bu okulun dördüncü sınıfından ayrılır ve Mülkiye Baytar Mektebi'ne gider. Mehmet Âkif, 'deneysel bilimler'le tanışır ve bu tanışma ona olaylara bilimsel açıdan bakmasını öğretir. Ona bilimsel açıdan bakma özelliğini kazandıran hoca, Rıfat Hüsamettin Paşa (1862 – 1921)'dir. "Rıfat Hüsamettin Paşa, mikrop kültürünü Paris'te "Pasteur (Pastör) (1822-1895)' ün kendisinden almış, eli onun eline değmiş" ve bu yeni bilimi Mülkiye Baytar Mektebi'ne getirmiş bir hocadır. Mehmet Âkif, Rıfat Hüsamettin Paşa'dan Pasteur'ün yalnız ilmini öğrenmekle kalmamış, onun insanlık için o "büyük feragatini" de dinlemiştir. Bunun sonunda hem kendisine, hem ilmine karşı sevgi ve saygısı artmıştır. Deneysel bilimlere bu derin sevgi ve saygısı, Mehmet Âkif'e "realite"yi doğru olarak "gözleme" ve onu eserlerinde doğru olarak "anlatma" becerisini kazandırmıştır."¹³

¹⁰ Fevziye Abdullah Tansel, Mehmet Âkif, Hayatı ve Eserleri, İrfan Yayınevi, İstanbul 1973, s.14.

¹¹ Recep Duymaz, agm., s.29.

¹² Recep Duymaz, agm., s.29.

¹³ Recep Duymaz, agm., s.29.

“Âkif, okulda, seçtiği branş çerçevesinde, tabiata, realist bakışa, gerçeği olduğu gibi görme, olanı olduğu gibi gözlemeye alıştı. Ve hayat ve sanatı boyunca bunu uyguladı. Baytar mektebinden sonra meslek hayatı başlar. Laboratuar ve mektep bilgisi, bizzat tabiat ve memlekette pratik alana götürülür. Tabiatın patolojisinden cemiyetin patolojisine geçmek artık bir mizaç ve zihin yapısı, bir ülkü meselesi, o günün havası içinde bir gün meselesidir. Müspet bilgi, eşyada “şimdiki zaman”ı gözler”.¹⁴ Mehmet Âkif, ‘vefalı, sözünde duran, hür fikirli, inançlı, samimi, cahillik ve ümitsizliğe düşman, haksızlığa tahammülü olmayan, azimli vb. bir şahsiyettir.

Mehmet Âkif’in sözüne sadık bir insan olduğu onunla ilgili bütün yazılarda geçer. Âkif ile Baytar Mektebi’nde birlikte okuduğu ve sevdiği arkadaşı Hasan Tahsin Bey antlaşmalar ve hayatta kalanın, daha önce ölenin ailesine bakacağına dair söz verirler. Hasan Tahsin Bey, Edirne’de Baytar Müfettişi bulunduğu sırada 1910 yılında vefat edince, Mehmet Âkif -her zaman olduğu gibi- sözünde durarak, merhumun üç çocuğunun bakımını üzerine alır.¹⁵ Bu çocuklardan Cevdet’i de Baytar Mektebi’nde okutur.

3. Mehmet Âkif’in Şahsiyetinin Şiire Yansıması ve İstiklal Marşı

Milletimizi yüzlerce, binlerce yıldır bir arada tutan ortak değerler vardır. Bu değerlerin bütününe “milli kültür” adını veriyoruz. Ortak değerlerimizin çokluğu millet bütünlüğümüzün teminatıdır. Milletimizin ortak belgelerinden biri de İstiklal Marşı’dır. Nice zaferler, acılar, fedakârlıklar, hayaller, idealler ve millet olma şuuru bu şiirin bünyesinde toplanmıştır. İstiklal Marşı’nın rengi milletin rengidir. Bu marş milletin geçmiş, hâl ve gelecek zaman dilimlerinin özeti ve ışığıdır. Milletle marş arasında birbirini tamamlayan ve yaşatan damarlar vardır. Milletin üzerinde ittifak edebileceği dayanışma belgelerinin ortaya çıkışı için özel vasıfları olan sanatçılara ihtiyaç vardır. Sanatçı milletiyle bütünleşmiş olmalıdır. Milletin rengini iyi gözlemeli, yaşananları sanatçı duyarlılığı ile besleyip bir terkipte toplayabilmelidir. Milletin rengi sanat eserlerinde hissedildiği oranda eserin millî oluşu gerçekleşir. Sanat eserlerinde millete sunulan hedefler, milletin değerleriyle aynı paralelde gidiyorsa karşılıklı uyum sağlanmıştır.

İstiklal Marşı her insanın yazabileceği bir şiir değildir. Çok önemli vasıfları olan kişilerin başaracağı bir iştir. Milletini tanıyan, onun değerleriyle bütünleşmiş, söylediklerini yaşayan, samimi, fedakâr, mütevazı, sağlam karakterli, ağlayan, ağlatan, hissedilen, söyleyen bir sanatçı böyle bir metni yazabilecektir. Bu başarı Mehmet Âkif Ersoy’a nasip olmuştur. Mehmet Âkif’in, Safahat’ında neler söylediği, İstiklal Marşı’nda neler anlattığı sık sık dile getirilmiştir. Bunlarla ilgili sayısız kitap ve makale yazılmış; akademik çalışma, resmî ve özel toplantılar yapılmıştır. Mehmet Âkif’in nasıl yazdığına, sanatçı kimliğine ve sanatçı duyarlılığına daha az temas edilmiştir. Âkif’in başarısında sanatçı kimliğin de önemini vurgulamak gerekir. Duygu, düşünce ve hayalleri sanat eseri hâline nasıl getirdiği incelenmelidir. Böylece anlam zenginliği ve değeri yanında üslup özellikleri ve ayrıcalıkları da bilinecektir.

¹⁴ Sezai Karakoç, Mehmet Âkif, Diriliş Yayınları, İstanbul 1979, s.13-14.

¹⁵ Ertuğrul Düzdağ, “Mehmet Akif Ersoy Hayatı ve Eserleri” Bilimin ve Aklın Aydınlığında Eğitim dergisi, Mart-2006, s.7.

4. Şiirin Milli Marşa Dönüşmesi ve İstiklâl Marşı

Mehmet Akif'in kaleme aldığı şiir, 12 Mart 1921'de, Meclis kararı ile İstiklal Marşı, olarak kabul edilir. Âkif, mükâfat olarak ayrılan parayı almaz ve Dârülmehâ (İşevi) adlı Hilal-i Ahmer'e (Kızılay) bağlı bir derneğe bağışlar. Milli Marşımızı bütün meclisle beraber Atatürk de ayakta alkışlar.

Bu marş, milletimiz için önemli bir belgedir, bizim var oluş belgemizdir. Yediden yetmişe milletin bütün fertlerinin ortak duygusunu terennüm eder. Üzerinde herkesin anlaştığı, anlaşabileceği ya da anlaşması gereken düşünceler, duygular İstiklal Marşı'nı oluşturur.¹⁶ Âkif'in kaleme aldığı bu şiir, yüzlerce şiir arasında Millî Marş olmaya layık görülmüş, bütün bir maziye ve geleceği tam bir uyum içinde sunarak milletle bütünleştiği için kabul görmüştür. İstiklal Marşı, barındırdığı inanç, fikir, duygu ve değerler bakımından milletimizin ruhuna hitap eder. Âkif, İstiklal Marşı'nda milletimizin temel harcını oluşturan unsurlardan yola çıkar. O, hayatı sanata, sanatı hayata katmayı başarır. Milli Şair, milletin duygularını sanat eserine dönüştürmenin gayreti içindedir. Buradaki başarısı bütün benliğiyle şiirde var olmasına bağlıdır. Dışarıdakilere seslenirken şiirin merkezindedir. Milletin iftihar edilecek vasıflarını kendi kimliğinde toplamakta, bütün vatan coğrafyasında hissedilenleri şiir hâline getirmektedir. Realist bir sanatçı oluşu durumu en güzel sunmasına yeterlidir. Akif, milletin içinde bulunduğu zor günleri bizzat yaşamış ve bunları eserlerinde dile getirmiştir.

Akif'in milletin ruhuna hitap edebilmesinde en önemli hususlardan biri onun samimiyetidir. Âkif, "Söz ruhtan çıkarsa ruha nüfuz eder, ağızdan çıkarsa kulağın hududunu aşmaz" görüşüne katılır.¹⁷ İstiklal Marşı bu açıdan bakıldığında mısralardaki samimi söyleyiş dikkati çeker: "Ruhumun senden ilahî şudur ancak emeli" derken bu özelliğin zirvesine ulaşırız. Mehmet Âkif kelimeleri seçerken ona kendince özel anlamlar yükler. Kelimelerin mısraya yerleştirilmesi, diziliş, sıralama, vurgular farklı anlam ayrıntılarını ortaya çıkarır. "Arkadaş yurduma alçakları uğratma sakın" derken "Arkadaş" kelimesine sanatçının yüklediği değerler ve ton farklarının katkısı bu zenginliği ifade eder. Bu kelimenin vurgusu önemlidir. Âkif'in sanat gücü bu tür vurgularda gizlidir. Böylece kelimeye, samimiyet, tabiiyet, ikaz, yakınlık, kesinlik, uyarma anlamları yüklenmiştir. "Bastığın yerleri toprak diyerek geçme tanı" mısrasındaki tabiiyet hepimizin dikkatini çeker. Bir şiir mısrası bu kadar konuşuyor gibi rahat ve tabii söylenmiş olabilir. Edebî eserin oluşumuna etki eden faktörleri bu şiirde bulmak mümkündür.¹⁸

İstiklal Marşı, geniş bir duygu birikimiyle kaleme alınmıştır. Tarih, medeniyet ve milletin hafızası telmihlerle canlı tutulmuş, dönemin olaylarıyla zenginleştirilmiş, geleceğe ait hedef ve arzularla aktarılmıştır. Dönemin şairleri arasında onun farklı bir yeri vardır. Onun katılmadığı bir yarışmanın amacına ulaşmadığına inanılır. Bu bakımdan İstiklal Marşı'nı en iyi yazabilecek kişi olarak Mehmet Âkif kabul ediliyordu. Milli marşın ancak Akif tarafından yazılabileceğine olan inancın temelinde, Akif'in kişiliği, inanç dünyası, samimiyeti, kimliği, ruhu, geçmişi ve hassasiyetleri ön planda gelir. Bir sanat eserini oluşturmada sanatçının

¹⁶ Nazım Elmas, Mehmet Akif'in Sanatı İle Milli Marş Olan Şiir.

http://www.tbbd.org/index.php?option=com_content&view=article&id=116%3Ameahmet-akfn-sanatle-ml-mar-olan-r&catid=36&Itemid=48(Erişim tarihi: 10.03.2012)

¹⁷ Nazım Elmas, Hisli Yürek - Mehmet Âkif'in Şiir Sanatı, Türkiye Sağlık İşçileri Sendikası Yayınları Yayın No:21 Ankara 1999 s.42

¹⁸ Nazım Elmas, Hisli Yürek - Mehmet Âkif'in Şiir Sanatı, s.42.

dünya görüşü, inancı, felsefesi vb. önemlidir. Mehmet Âkif, İstiklal Marşı'nı sadece yazmamış, bütün ayrıntıları ile yaşamıştır. Söylediklerini görmüş, gördüklerini yaşamış bütün olayları ruhunda hissetmiş ve adeta vecd içinde tamamlamıştır. Bursa'nın Yunanlar tarafından işgal edilmesi üzerine duyduğu derin acıları *Bülbül* şiirinde dile getirir.

*-Eşin var, âşyanın var, baharın var, ki beklerdin;
Kıyâmetler koparmak neydi, ey bülbül, nedir derdin?
o zümrüd tahta kondun, bir semâvî saltanat kurdun;
Cihânın yurdu hep çiğnense, çiğnenmez senin yurdun,*

...

*Neden öyleyse mâtemlerle eyyâmın perîşandır?
Niçin bir damlacık göğsünde bir umman hurûşandır?
Hayır, mâtem senin hakkın değil... Mâtem benim hakkım:
Asırlar var ki, aydınlık nedir, hiç bilmez âfâkım!
Teselliden nasîbim yok, hazân ağlar bahârımda;
Bugün bir hânûmansız serseriyim öz diyârımda!*

Şair, büyük bir trajedi yaşayan Türk milletiyle beraber ağlamaktadır. Akif, “Benim hakkım, sus ey bülbül, senin hakkın değil mâtem!” vatanın kurtuluşu için çalışmayanlara sitem eder. Akif, şiirlerinin çoğunu büyük bir vecd içinde yazmıştır. O, Çanakkale Destanı'nı yazarken de âdeta cezbe hâlinindedir.

*Şu Boğaz harbi nedir? Var mı ki dünyâda eşi?
En kesif orduların yükleniyor dördü beşi.
-Tepeden yol bularak geçmek için Marmara'ya-
Kaç donanmayla sarılmış ufacık bir karaya.
Ne hayâsızca tehaşşüd ki ufuklar kapalı!
Nerde-gösterdiği vahşetle 'bu: bir Avrupalı'*

...

*Vurulup tertemiz alnından, uzanmış yatıyor,
Bir hilâl uğruna, yâ Rab, ne güneşler batıyor!
Ey, bu topraklar için toprağa düşmüş asker!
Gökten ecdâd inerek öpse o pâk alnı değer.
Ne büyüksün ki kanın kurtarıyor tevhidi...
Bedr'in arslanları ancak, bu kadar şanlı idi.
Sana dar gelmeyecek makberi kimler kazsın?
'Gömelim gel seni tarihe' desem, sığmazsın.*

...

*Ey şehid oğlu şehid, isteme benden makber,
Sana âğûşunu açmış duruyor Peygamber.*

İstiklal Marşı'nda hedefler, kavramlar ve istekler, belli bir tertip ve düzen içinde yerleştirilmiştir. Başlangıçta yüksek kavramlara değinilmiştir. Bağımsızlığı simgeleyen Alsancak ve Hilal Türk milletinin zihninde derin izler bırakır. On kıta içinde bir millet için gerekli moral değerler yer almıştır. Ümit, cesaret, yüce değerler, kimlik tanımı, kendini bilme, vatanın önemi, toprağın vatan oluşunu sağlayan unsurlar; rahat, müsterih, asude eda ve şükürün ifadesi ile final kıtasına ulaşır.

*Dalgalan sen de şafaklar gibi ey nazlı hilal!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helal*

*Ebediyen sana yok ırkıma yok izmihlal
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin İstiklal*

Bu mısralarla son bulan marşta, başlangıçtaki tereddüt ve endişe gitmiştir. Akşam karanlığı ile başlayan şiir sabah aydınlığı ile tamamlanmıştır. Tereddüt, yerini sükûnete ve rahatlığa bırakmıştır. Yapılan fedakârlıkların karşılığı alınmıştır. İnsanın sahip olduğu özelliklerle vardığı netice dile getirilmiştir. İstiklal Marşı'nda sanatçının planladığı bir kompozisyon vardır. "İstiklal Marşı'nda da kıtalar arasında okuyucuyu coşturan dinamik hâle getiren, sonra sakin, asude bir hâle bırakan özellik vardır."¹⁹ İstiklal Marşı, bütün bir milletindir. "Her seviyede okuyucu ya da dinleyici için ifadeler ve işaretler taşıması gayet tabiidir. Halkın günlük konuşma dilindeki deyimler, terimler, konuşma edasıyla oluşturulmuş sözler ve üst seviyede felsefi tespitler şiirin geniş bir muhatap kitlesi olduğunu gösterir. Bu anlayış şiirin geniş kitlelere, nesilden nesle intikali yanında aynı kuşağın farklı insanları arasında da iletişim kurulmasını sağlar. Her kuşak ve kuşak içi farklı topluluk, kendince şiirin bir yerinden tutunur. İstiklal Marşı bir dil birikiminin ürünüdür. Zengin bir dil mirasının kelimeleriyle yazılmıştır. Âkif'in dile hakimiyeti İstiklal Marşı'nda belli olur. Kelimelerde kültürler gizlidir. Kavramların içinde bir milletin hafızası sindirilmiştir. Birinci kıtadan itibaren bazı örnekler vermek gerekirse sancak, ocak, millet, kurban, hilâl, helâl, Hak, İstiklal, iman, şehit, cennet, vatan, mabet, ezan, şehadet, din, hürriyet, gibi kelimeler kültürel boyutuyla ve tarihî birikimiyle özel anlamlar arz etmektedir."²⁰

Bu kelimelerde asırların hatırası vardır. Zaferler, acılar, kültürel değerler esrarlı bir terkiple nesilden nesle aktarılır. "İstiklal Marşı'nın mısralarına serpiştirilmiş bu anahtar kelimelerle kuşaklar arası değerler aktarımı yapılmaktadır. Safahat'ta değişik iş, meslek ve cinslerin olması binlerce mısralık bir hacmin verdiği imkândır. Bu çeşitliliği Âkif İstiklal Marşı'na taşıırken, o insanların deyimlerini, terimlerini günlük konuşmalardaki cümlelerini şiire almıştır."²¹

5. İstiklal Marşı'nın Tahlili

*Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır parlayacak!
O benimdir, o benim milletimindir ancak!*

*Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilal!
Kahraman ırkıma bir gül... ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helal.
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklal.*

*Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım;
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.*

¹⁹ Nazım Elmas, Mehmet Akif'in Sanatı İle Milli Marş Olan Şiir.

²⁰ Nazım Elmas, Mehmet Akif'in Sanatı İle Milli Marş Olan Şiir.

²¹ Nazım Elmas, Mehmet Akif'in Sanatı İle Milli Marş Olan Şiir.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar.
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imânı boğar,
'Medeniyet!' dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın,
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri 'toprak' diyerek geçme, tanı!
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehid oğlusun, incitme, yazıktır, atanı.
Verme, dünyâları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şühedâ fışkıracak toprağı sıksan, şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Hudâ,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyâda cüdâ.

Rûhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin ma' bedimin göğsüne nâ-mahrem eli!
Bu ezanlar-ki şehâdetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım.
Her cerâhamdan, İlahî, boşanıp kanlı yaşım;
Fışkırır rûh-ı mücerred gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım!

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet,
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

I.
Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır parlayacak!
O benimdir, o benim milletimindir ancak!

İstiklal Marşı, Türk milletinin içinde bulunduğu sıkıntılı günlerin sonunda yazılır. Bu dönemde Türk ordusu düşmanla savaş hâlidir. Bu sebeple ordu ve millete cesaret vermek isteyen şair, şiirine “Korkma...” sözcüğüyle başlar. Hem Akif’in hem de milletimizin kaybetmeyi göze alamayacakları en önemli varlıkları istiklalidir. İstiklal Marşı’nda şafak sözü ile karanlık son bulacağı, korkuların biteceği, bağımsızlığın kazanılacağına olan inanç ifade edilir. Birinci dizede yüzmek, dalgalanmak anlamında kullanılmıştır. Şafağın rengi kırmızıdır. Al sancak ise Türk milletinin sembolüdür. Türk bayrağının al rengi şairde bir alev izlenimi uyandırmıştır. Bu alev “sönmez”. Zira onun çıktığı kaynak, her Türk ailesinin evinde yanan

ocaktır. Ocak, ateşin yandığı yer olmasıyla beraber, sonradan ev anlamını kazanmıştır. Ocakta ateşin yanıyor olması hayatın, canlılığın işarettir. Bayrağımız, yurdumuzun üstünde en son ocak tüttükçe, bu bayrağın alevi de bu şafaklarda dalgalanacaktır ve milletimiz istiklalini kaybetmeyecektir. Şair bu benzetmeyle “bayrak” ile “millet” arasındaki bağlantıyı ifade ediyor.

Üçüncü dizede bayrağımızdaki yıldız ile gökteki yıldızın adeta birleştiği görülür. Nasıl ki gökyüzündeki yıldız kimsenin eli dokunamazsa, “Türk milletinin yıldızı” olan bayrağa da kimse dokunamaz. Parlayan yıldız canlılığı, ümidi simgeler. Bayrağımızın yıldızı her zaman parlayacak ve bize ümit verecektir. Yıldız kelimesi aynı zamanda milletin kaderini, talihini de temsil eder. O parlıyorsa, millet de aydınlık günlerini yaşamaktadır. Dördüncü dizede muhteşem milletimizin her ferdinin bayrağımıza sahiplenmesi gerektiği vurgulanır. İstiklal Marşı, milletimizin içinde bulunduğu acılı günlerde yazılır. Âkif, tüm bu olumsuzluklara rağmen milletimize ümit aşılar. Şair için İstiklal Marşı, milletimizin ölüm-kalım çağının destanıdır. Şair şiire “korkma” ile başlar. Marşın ilk kelimesi büyük bir iman ve emniyet duygusunun, aynı anda eşsiz bir tesellinin, ruhsal bir sekinetin, manevi bir sükûnetin ve mâverâî bir müjdenin göstergesidir.²²

II.

*Çatma kurban olayım çehreni, ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül, ne bu şiddet, bu celâl
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl;
Hakkıdır, Hakk’a tapan milletimin, istiklâl!*

Şair bu kısımda hilale, yani Türk bayrağına sesleniyor. Bayrak adeta nazlı bir sevgili, hilal ise kaşdır. Bayrak, bütün bir milletin sevgilisidir. Hilal’in kaşlarını çatması, milletin karamsar olması demektir. Milletin istiklalini kaybetmemesi için her ferдин düşünmeden canını verebilmesi gerekir. Şair, ikinci dizede milletiyle ve milliyetiyle övünüyor. Bayrağın kahraman ırkıma gülmesi demek, istiklalini kaybedilmemesi demektir. Eğer, bayrak kahraman Türk milletine gülmezse bu millet onun uğruna döktüğü kanları kendisine helâl etmeyecektir; çünkü bayrak, rengini bu al kanlardan almıştır ve bu sebeple Türk milletine borçludur. Akif, son dizede “Hak” kelimesi Allah ve adalet anlamlarında kullanarak, milletimizin yüksek değerlere verdiği önem ifade edilir. Milletimiz, inançlı olduğundan dolayı eninde sonunda hak ettiği istiklaline kavuşacaktır.

III.

*Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış, şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner aşarım;
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.*

Bu dörtlükte, Türk milletinin bağımsızlığa olan düşkünlüğü dile getirilir. Şair “ben” kelimesini mecaz-ı mürsel sanatı yaparak millet yerine kullanır. Türk milleti, ezelden beri hür yaşamış ve hür yaşamaya alışmıştır. Bundan dolayı ona zincir vurulamaz. Batılılar, ezelden beri hür yaşamış Türk milletine zincir vurmak istedikleri için çılgındırlar. Türk milleti tarihin en eski zamanlarından beri esir olmayı kabul etmemiş, Ergenekon Destanı’nda bile demir dağları eritmiştir.

²² Hasan Akay, Korkma Sönmez Bu Şafaklarda Yüzen Al Sancak, İstiklâl Marşı İstikbâl Marşı, Hat Yayinevi, İstanbul 2010, s.103.

Ezelden beri hür yaşamış olan ve sınır tanımayan Türk milleti, esir edilmek istendiğinde kükremiş sel gibi, bendini çiğneyerek aşacaktır. Dağları yırtacak, okyanuslara sığmayarak taşacaktır. Hürriyetin başlıca özelliği sınır tanımamaktır. Hür yaşamak Türk milletinin en önemli karakteristik bir özelliklerindedir.

IV.

*Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar
Benim îman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma, nasıl böyle bir îmânî boğar,
“Medeniyet!” dediğin tek dişi kalmış canavar?*

Bu dörtlükte Türk milleti ile Batı dünyası karşılaştırılmaktadır. Batı her ne kadar çelik zırhlarını kuşanmış, silahlarına güvenerek Türkiye'ye saldırmışsa da, Türk'ler sarsılmayan imanlarıyla buna karşı koyacaktır. Batı'nın çelik zırhlı duvarları varsa Mehmetçiğin, milletimizin de iman dolu göğsü vardır. Serhat, sınır boyu demektir. Sınırları askerler korur. İman dolu göğüsleriyle askerlerimiz çelik zırhlı duvarların karşısında duruyorlar.

Dördüncü dizede medeniyet, tek dişi kalmış, kudurmuş bir canavara benzetilmiştir. Batı medeniyeti, can çekişmekte olup ve son saldırılarını yapan, tek dişi kalmış bir canavara benzer. Şair, Batı medeniyetine tek dişi kalmış diyerek, Batı'nın dehşet verici gözükmesine rağmen eski gücünü kaybettiğini belirttiğini ifade eder. Ayrıca, bu kadar vahşi olmasına rağmen, medenî olduğunu iddia eden Batı dünyasıyla bir alay da görülür. Şair medeniyete karşı olmamakla birlikte, Batı'nın medeniyet adı altında yaptığı vahşete de tepkisiz kalmaz.

V.

*Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma, sakın
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın;
Doğacaktır sana vadettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir belki yarın, belki yarından da yakın.*

Şairin “arkadaş” diye düşmanla savaşan askerimize hitap etmektedir. Şair, Türk yurdunu işgal edenleri hayâsız ve alçak olarak niteler. Şair, Türk askerinden yurdumuza alçakları uğratmamasını, bu hayâsız akını, göğsünü siper ederek durdurmasını istiyor. Daha sonra ise imanın karşılığı olan “zafer” müjdelendir. Allah, kitabında inananlara zafer vadetmiştir. Zaferin yakınlığı inananların gayretine ve kahramanlığına bağlıdır. Şair geleceğe büyük bir ümit ve inançla bakarak zaferin çok yakın olduğunu ifade ediyor.

VI.

*Bastığın yerleri “toprak!” diyerek geçme tanı:
Düşün altındaki binlerce kefansız yatani!
Sen şehîd oğlusun, incitme yazıktır atanı:
Verme, dünyâları alsan da, bu cennet vatanı.*

Mehmet Âkif, bu kitada “vatan” kavramının anlamını ifade ediyor. Vatanımız, bir toprak parçası gibi görünmesine rağmen, aslında sadece bir toprak parçası değil, atalarımızın, şehitlerimizin kanıyla, canıyla yoğrulmuş kutsal bir mekandır. Onu kutsal kılan maddî yönü değil, millet ve tarih ile olan münasebetidir. Bizler bu sebeple, vatana bakarken toprağı değil, onda gömülü olan şehitleri görmeliyiz. Toprağın altında kefansız yatanlar, şehitlerdir. Âkif, cennet vatanımızın dünyalara değişilemeyeceğini söyleyerek, düşmanların

vatanımıza zarar vermesinin atalarımızı incineceğini ifade eder. “Şehit oğlu” sözüyle vatan uğrunda canlar veren bir ecdada sahip olduğumuz anlatılmak isteniyor. Uğrunda canlar verilen vatanımıza sahip çıkmak ve onu muhafaza etmek, şehitlerin (atalarımızın) hatırasına olan saygının gereğidir. Cennet, inanan insanların gideceği yerdir. Burada vatan, cennete benzetilmiştir. Bu nedenle vatan hiçbir şeyle değişilemez.

VII.

*Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ,
Şühedâ fıskıracak toprağı sıksan, şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Hudâ
Etmesin tek vatanımdan beni dünyâda cüdâ.*

Bu kıtada da “vatan” izleği ön plandadır. Şair, herkesin bu cennet vatanın uğruna feda olabileceğini söylemektedir. Vatanımız, bağrında binlerce şehit barındırmakta olup adeta, toprak sıkılsa içinden şehitler fıskıracaktır. Vatanımı, milletini seven bir insan için en büyük yoksulluk, vatandan uzak kalmaktır. Şair, vatanın candan ve sevgiliden daha değerli olduğunu söylüyor. Âkif’in Allah’tan tek isteği vatanından ayrı düşmemektir ve bunun için canını, cananını kaybetmeyi göze alıyor. Her şeyini kaybetse bile vatan toprağında yatmak onun için yetecektir. İnsan, böyle bir inanca sahip olmazsa vatanı için ölümü göze alamaz. Mehmet Âkif burada bütün Türk milleti adına konuşmaktadır.

VIII.

*Rûhumun senden, İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâ-mahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehâdetleri dînin temeli -
Ebedî, yurdumun üstünde benim inlemeli.*

Şairin, dolayısıyla, şehitlerimizin, gazilerimizin kısaca bütün milletimizin bir Müslüman olarak Allah’tan tek isteği, mabedine, vatanına yabancı elinin değmemesi ve dinin temeli olan ezanların yurdun üzerinde sonsuza kadar duyulmasıdır.

IX.

*O zaman vecd ile bin secde eder -varsa - taşım.
Her cerîhamdan, İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fıskırır rûh-ı mücerred gibi yerden na’şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım!*

Âkif, önceki kıtaya bağlantılı olarak, burada da şehitler adına konuşarak, istekleri gerçekleştiği takdirde çok mutlu olacağını söylüyor. Şehit, isteğine kavuştuğunda -eğer mezar taşı varsa- coşkuyla Cenab-ı Hakk’a bin secde edecektir. Yaralarından kanlı yaşlar aka aka, her şeyden soyunmuş bir ruh gibi naaşı yerden fıskıracaktır. Ve o zaman başı yükselerek belki de arşa değecektir.

X.

*Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl!
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl.
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk’a tapan milletimin istiklâl!*

Bu bölümde artık istiklalin kazanılacağına dair inanç en üst seviyededir. Birinci kıtadaki 'şafak', güneş battıktan sonraki alaca karanlığı ifade ederken buradaki 'şafak' ise güneş doğmadan önceki alaca karanlığı karşılar. Bu vakit zaferin habercisidir. Birinci kıtadaki 'nazlı hilal', son kıtada 'şanlı hilal'e dönüşür. İstiklal kazanıldığı için bayrak uğruna dökülen bütün kanlar ona helaldir. Bu sebeple milletimiz ve bayrağımız sonsuza kadar var olacaktır. Türk bayrağı ezelden beri hür yaşamıştır, bundan sonra da hür yaşamak onun hakkıdır. Türk milleti inançlı olduğu ve Hakk'a taptığı için istiklali hak etmiştir.

Büyük ve ölümsüz şairimiz Mehmet Âkif'i bir kez daha saygı ve rahmetle anarken en yakın arkadaşı Mithat Cemal'in O'nun için yazdığı bir dördlüğe bakalım:

*“Toprak, sen kol kanat ol, öyle kucakla!
Bilmezsin, O gökten de, adın da temizdi!
Ey yeryüzü, ma'bet kesilip Allah'a yüksel;
Koynunda yatan gölge bizim Âkif'imizdi!”*

Sözlerimi Mehmet Akif'in dediği gibi “Allah bir daha İstiklal marşı yazdırmazın.” dileğiyle noktalamak istiyorum. Hepinize çok teşekkür ederim.

KAYNAKÇA

- Akay, Hasan, **Korkma Sönmez Bu Şafaklarda Yüzen Al Sancak**, İstiklâl Marşı İstikbâl Marşı, Hat Yayınevi, İstanbul 2010.
- Akyol, İbrahim, **Mehmet Akif Ersoy'un Milli Mücadele Yıllarında Çankırı'ya Gelişi ve Çankırı Vaazı**, I. Uluslararası Mehmet Akif Sempozyumu.
- Albayrak, Mehmet, **Mehmet Âkif'in Kastamonu Mitingi**
http://www.ekipgazetesi.com/kose_yazisi.asp?id=15021 (Erişim tarihi:08.03.2012)
- Duymaz, Recep, **Mehmet Âkif Ersoy'un Şahsiyetinin Kaynakları**, Bilimin ve Aklın Aydınlığında Eğitim dergisi, Yıl:7, Sayı:73, Mart 2006.
- Düzdağ, M. Ertuğrul, **“Mehmet Akif Ersoy Hayatı ve Eserleri”** Bilimin ve Aklın Aydınlığında Eğitim dergisi, Mart 2006.
- Elmas, Nazım, **Hisli Yürek - Mehmet Âkif'in Şiir Sanatı**, Türkiye Sağlık İşçileri Sendikası Yayınları Yayın No:21 Ankara 1999.
- Ersoy, M. Akif, **Safahat**, Haz. M. Ertuğrul Düzdağ, İstanbul 1988.
- Karakoç, Sezai, **Mehmet Âkif**, Diriliş Yayınları, İstanbul 1979.
- Kuntay, Mithat Cemal, **Mehmet Âkif Ersoy, Hayatı-Seciyesi,-Sanatı**, Ankara 1986.
- Tansel, Fevziye Abdullah, **Mehmet Âkif, Hayatı ve Eserleri**, İrfan Yayınevi, İstanbul 1973.
- Yakıt, İsmail, **Mehmet Akif ve Tıp Etiği**, I. Uluslararası Mehmet Akif Sempozyumu.
- Yeşilay, Mustafa, **Milli Mücadele Yıllarında Çankırı**, Gazi Üniv. Sos. Bil. Ens. Basılmamış Doktora Tezi, Ankara 2000.
- Yetiş, Kazım, **Bir Mustarip Mehmet Akif Ersoy**, Akçağ Yayınları, Ankara 2006.